

תוקפנותו המרוסנת של חזבאללה

אורנה מזרחי ויורם שוייצר | 16 באוגוסט, 2021 | גיליון 1509

סבב העימות שהתחולל בגבול ישראל לבנון ב-4-6 באוגוסט וכלל פעילות חריגה משני הצדדים - תקיפה אווירית ישראלית בלבנון, ראשונה מאז 2013, לאחר ירי רקטות לעבר ישראל, ובתגובה ירי 19 רקטות על ידי חזבאללה לצפון ישראל, כדי להרתיעה מחריגה ממשוואת ההרתעה ההדדית - היה למעשה חולייה נוספת בשרשרת ההתנגשויות שאירעו באחרונה בין ישראל ל"ציר ההתנגדות", בהובלת איראן. התוקפנות המדודה והשקולה שהפגין חזבאללה מושפעת הן מהמצב הקשה בלבנון המתמוטטת ומהתגברות הביקורת הפנימית כלפיו, והן משיקולים הנוגעים למחויבותו "לציר" ולאינטרסים האיראניים בעיקר. על ישראל לבחור, האם להסכין עם רצון חזבאללה "לסגור" את האירוע, תוך הסתכנות בהפיכת הגבול הלבנוני לזירת עימות פעילה, או לפעול לשינוי כללי המשחק בינה לבין חזבאללה כדי לבסס שקט ארוך טווח בגבול, תוך נטילת סיכון לחימומו מחדש בטווח הקצר.

שיגור 19 רקטות בידי חזבאללה לגזרת הר דב ב-6 באוגוסט, בתגובה לתקיפה אווירית של חיל האוויר הישראלי בשטח לבנון ולאחר שהבליג על ירי תותחים של צה"ל בדרום לבנון יום קודם לכן, היה חריג בהיקפו, ובראיית חזבאללה, הוא התחייב כמענה לתקיפה האווירית של צה"ל ב-5 באוגוסט בתחום לבנון - החריגה גם היא על רקע הימנעות ישראל מתקיפות גלויות בלבנון מאז 2013 - ואשר נתפסה בעיניו כניסיון לפגוע במאזן ההרתעה, תוך ניצול חולשתו נוכח התמוטטות לבנון. תגובתו של הארגון שיקפה את החשיבות שהוא מייחס לשימור משוואת ההרתעה מול ישראל, כפי שהודגש בנאומו של נסראללה, יום לאחר שיגור הרקטות, לציון יום השנה ה-15 למלחמת לבנון השנייה.

בנאום זה, שתוכנו מראש ונוצל להעברת מסריו בעקבות הירי, טען נסראללה, כי הרתעת ישראל מתקיפה בלבנון לאורך השנים הינה הישג אסטרטגי והיסטורי של הארגון כתוצאה מה"ניצחון האלוהי" שלו על צה"ל ב-2006. עם זאת, בנאום ניכרה נימתו הבלתי מתלהמת, והוסבר כי הירי היה מחוייב המציאות כדי לשמר את ההרתעה מול תוקפנותה של ישראל, וכי שיגור הרקטות היה מענה ישיר והווה תמונת מראה לתקיפת צה"ל בלבנון: צה"ל ירה לשטחים פתוחים ולכן חזבאללה השיב בירי מכון, שקול ומדוד, שתוחם לשטחים פתוחים בסמוך לעמדות צבאיות, והוגבל לאזור של חוות שבעא (אשר נתפס בעיני תומכי חזבאללה כאזור מחלוקת בין המדינות), מתוך כוונה לא לפגוע בנפש.

בה בעת, נסראללה לא נמנע גם הפעם מדברי הרהב המוכרים בנאומיו, שנועדו להפחיד את אזרחי ישראל, בהתייחסותו לחולשת ישראל ולפחדיה מיכולותיו הצבאיות של חזבאללה, במיוחד מפני טיליו המדוייקים, היכולים לפגוע בכל נקודה בישראל. נסראללה הדגיש, כי כל תגובה של ישראל בעתיד תיענה בהתאם וכי הארגון לא יירתע בהמשך מלירות גם על שטחים מאוכלסים, אם ישראל תנהג כך. הוא הצהיר כי על אף שהארגון אינו מעוניין במלחמה, הוא מוכן לה ויכול לנצח בה. בדבריו אושש נסראללה את ההערכה המקובלת בישראל, כי חזבאללה עדיין מרוסן ומורתע וכי למרות הירי החריג הוא אינו מעוניין בעימות נרחב. חשוב לו "לסגור" את הסבב הנוכחי, בתקווה שגם ישראל תימנע מתגובה נוספת מעבר לירי הארטילרי שביצעה בתגובה לשיגור הרקטות.

הריסון מרצון שנוקט חזבאללה נובע גם מהמצב החמור של לבנון הקורסת, המשפיע גם עליו. נשמעת פרשנות הגורסת, כי חזבאללה מעוניין בעת הזו בחימום הגבול כדי לבסס בפני מבקריו בזירה הפנימית את מעמדו הבלעדי כ"מגן לבנון" ולהסב את תשומת הלב מהביקורת הנוקבת נגדו בגין חלקו בשחיתות הממסדית ובהתמוטטות הכלכלה הלבנונית והמערכת הפוליטית במדינה, כמו גם טענות לאחריותו לפיצוץ הנורא שאירע בנמל ביירות בדיוק לפני שנה. מנגד עומדת הטענה הביקורתית נגדו כי ליבוי האש מול ישראל אינו משרת את הארגון, במיוחד נוכח התרחבות המחאות על כך שהוא גורר את לבנון לעימות עם ישראל שאיש אינו מעוניין בו, להד מפטרוניו האיראנים. הסבב הנוכחי מחזק טענה זו, ומתנגדיו אף מעיזים לבקרו בפומבי יותר מבעבר. ביטוי מוחשי להתנגדות למהלכו, ניכרה בתקרית שאירעה בכפר הדרוזי שוויא, כשתושביו תקפו בזעם את פעילי חזבאללה שחזרו משיגור הרקטות לישראל, בטענה שהשיגור שבוצע בסמיכות לכפר עלול היה להוביל לתקיפה ישראלית עליו. פרסום הסרטונים מהאירוע במדיה החברתית עורר תגובות נזעמות כלפי חזבאללה, אך במקביל היו גם שמיהרו להגן על "ההתנגדות" הלבנונית במטרה להרגיע את המתח בין הדרוזים לשיעים. נסראללה, החושש מהפגיעה בתדמית הארגון בתוך לבנון, אימץ בנאומו האחרון נימה מפייסת והבהיר כי הירי בוצע באזור פתוח ולא מאוכלס, ואף שחרר סרטון לפיו נראה שהירי בוצע מתוך צמחיה עבותה ולא מתוך הישוב. אולם, במקביל דאגו אנשי חזבאללה לשגר מסרים איומים לכפר הדרוזי כדי להרתיע את תושביו מפעולה דומה בעתיד ולדחוף את מנהיגיהם להרגיע את הרוחות בקרב העדה.

יודגש כי טיפופי הירי של הפלגים הפלסטינים לאחרונה בגבול הינם חולייה בשרשרת פעולות "ציר ההתנגדות", בהובלת איראן, במסגרת ההתמודדות עם ישראל. תפקידו המרכזי של חזבאללה בציר זה מהווה שיקול מרכזי נוסף במדיניותו מול ישראל. לאחרונה ניכר הידוק של שיתוף הפעולה במשולש חזבאללה-איראן-חמאס (והג'האד האסלאמי הפלסטיני), שמשרת את חזבאללה ומבסס את עוצמתו. ביטוי בולט לכך היה הפרסום הפומבי של בכירי חזבאללה בדבר חדר מלחמה משותף בלבנון, לתיאום בין הגורמים האלה, במהלך "שומר החומות". בשלב זה אין הוכחות לכך שחזבאללה היה שותף לשני אירועי הירי לישראל, שביצעו פעילים פלסטינים מדרום לבנון ב-20 ביולי וב-4 באוגוסט, או שהעלים עין מהם, ולא

ברור איך ינהג ביחס למקרים דומים בעתיד, אך ברור שעד כה לא הוא פעל בכוח כדי למנוע זאת. השתתפותם בטקס השבעתו של נשיא איראן החדש, אברהים ראיסי, של מנהיג חמאס, איסמעיל הנייה, שהצהיר כי ארגונו הוא עצמו שותף לציר ההתנגדות, זימד נחאלה מנהיג הג'האד האסלאמי הפלסטיני וסגנו של נסראללה נעים קאסם, מבטאת גם היא את הידוק שיתוף הפעולה בין רכיבים אלה של "הציר".

מעורבותה של איראן בחימום גבול ישראל-לבנון על ידי הפלגים הפלסטינים בשבועות האחרונים נראית כמעט מובנת מאליה. איראן הכשירה את ארגוני השליח שלה – חזבאללה, הג'האד האסלאמי הפלסטיני וחמאס (לצד המיליציות השיעיות בסוריה עיראק ותימן) - במשך שנים רבות והיא מדרבנת אותם להטריד את ישראל וליצור אצלה תחושת מצור, ולאחרונה על ידי פתיחת חזית נוספת מולה מלבנון. זאת, נוכח עליית המדרגה במתיחות בין איראן לישראל בסוריה, במרחב הסייבר ובזירה הימית.

ישראל מבחינתה עומדת בפני אתגר כפול:

- חולשתה של משוואת ההרתעה הקיימת, שלפיה כל תקיפה ישראלית בלבנון תיענה בפעולת תגובה, כפי שמבטיח חזבאללה. הקפדתה של ישראל על כללי משחק אלה סייעה אמנם לבסס את שקט יחסי בעשור האחרון לאורך הגבול הלבנוני, אך בה בעת איפשרה את המשך התעצמותו של הארגון, שהפך לאיום הצבאי הקונבנציונלי המרכזי על ישראל ולחוד החנית של "ציר ההתנגדות" בהובלת איראן.
- ניסיון של "ציר ההתנגדות" בהובלת איראן להפוך את גבול ישראל-לבנון לזירת עימות פעילה, באופן שישרת את איראן, חזבאללה וחמאס כאחד, מבלי להיגרר לעימות צבאי מלא: נראה, כי נסראללה ואיראן סומכים על כך שישראל היא זו שתימנע בנסיבות הנוכחיות מלהיכנס להרפתקאות בלבנון כדי לא לגרום לפריצתה של מלחמה כוללת, שתכלול לחימה במספר חזיתות.

במציאות זו (ובהנחה שאין לאף אחד מהצדדים עניין במלחמה רחבה) בפני ישראל עומדות מספר דרכי פעולה במישור הצבאי:

- להמשיך ולשמור על מדיניות הנוכחית, ולהגיב באופן מרוסן ובהתאם לכללי המשחק לכל ניסיון פגיעה בחייליה או באזרחיה, תוך שימור כללי המשחק מול חזבאללה.
- על מנת לחזק את ההרתעה ולמנוע התפתחות של חזית עימות פעילה בגבול הלבנוני, להגיב לכל פעולה מלבנון אך ביתר תקיפות מבעבר (בעיקר על ידי תקיפות מהאוויר, שיערערו את משוואת ההרתעה שמנסה חזבאללה לבסס): פעולה נוספת של הפלגים הפלסטינים, או למשל מהלך של חזבאללה למימוש הנקמה שהבטיח נסראללה על מותם של שני פעילי חזבאללה (האחד בתקיפה המיוחסת לישראל בסוריה ביולי 2020 והשני במהלך "שומר החומות").

- לנצל את מצוקותיו של חזבאללה וליזום מהלך צבאי מפתיע ונקודתי, אשר ייפגע ביכולותיו של הארגון (בדגש על פרויקט דיוק הטילים), בשאיפה להשיב את השקט לגבול לאחר סבב התכתשות קצר. במקרה כזה על ישראל להיות מוכנה לתגובה חמורה – פגיעה בעורף – הצפויה מצד חזבאללה.

על ישראל לבחון דרכי פעולה אלה ולהתכונן לאפשרות שבתגובתה החריגה הפעם לא יהיה די כדי להרתיע את רכיבי "ציר ההתנגדות", ואלה ימשיכו לאתגר את צה"ל בירי מזדמן ו/או פעילות צבאית אחרת לאורך הגבול. אם כך יקרה ידרש שינוי במדיניותה המרוסנת הנוכחית של ישראל בגבול הלבנוני גם במחיר של הסלמה בפעילותה מול חזבאללה.

עורכי הסדרה: ענת קורץ ואלדד שביט